

Başvuru Numarası : 2024/2548
Toplantı Tarihi/Sayısı : 08.04.2025/52
Karar Numarası : 2025/205
Başvuran : O.K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Afyonkarahisar E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın, bulunduğu ceza infaz kurumunda infaz ve koruma memurları tarafından darp edildiği, kurum görevlileri tarafından muayene ve rapor sürecine müdahale edildiği, haksız şekilde disiplin cezası verildiği ve tedavi hakkından mahrum bırakıldığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

- a. 10/10/2024 tarihinde Kurum revirine gittiğini, revirde görevli hekimin kendisini ilaç içmeye teşvik ettiğini ancak kendisinin kabul etmediğini,
- b. Revirden çıktıktan sonra iki infaz ve koruma memuru tarafından darp edildiğini,
- c. 11/10/2024 tarihinde darp ve cebir raporu almak için Afyonkarahisar Devlet Hastanesine götürüldüğünü, infaz ve koruma memuru tarafından hakkında düzenlenen rapora müdahale edildiğini,
- ç. Olaya ilişkin olarak yapılan disiplin soruşturması sonucunda, ifadesinde kullanmadığı bir kelimeyi kullandığını ikrar ettiği şeklinde kabul edilerek haksız şekilde disiplin cezası verildiğini,
- d. Ayağında uzun süredir ağrı yaşadığını, ancak tedavi edilmesine izin verilmediğini ve sağlık hakkının elinden alındığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Afyonkarahisar E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. 10/10/2024 tarihinde ... koğuşunda bulunan başvuranın dilekçesine istinaden revire götürüldüğü, muayene sonrası dışarıya çıkarılan başvuranın revir biriminde görevli infaz ve koruma memuru ile görüşmek istediğini ifade ettiği, görevli memura Kurum hekimini ilgilendirecek biçimde küfürlü bir ifade kullandığı, cevaben başvurana yüksek sesle ve küfürlü ifadeler kullanarak konuşamayacağını belirtildiği, bunun üzerine başvuranın yüksek sesle söylemlerini tekrar ettiği, direnmeye çalıştığının gözlemlendiği, daha sonra müdahale edilerek infaz ve koruma başmemurluk birimine götürüldüğünün tanzim edilen tutanaktan anlaşıldığı ve başvuran hakkında disiplin soruşturması başlatıldığı,

b. Başvuranın sözlü savunmasında; yüksek sesle küfürlü ifade kullandığını kabul ettiği, söylediklerinden pişman olduğu ve hatasını kabul ettiği yönünde beyanda bulunduğu, başvuran hakkında yaptığı eylemin disiplin cezası karşılığı 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanunun 44'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (j) bendi gereğince 3 gün hücreye koyma cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği,

c. Başvuranın 11/10/2024 tarihli darp cebir raporunda; *"Sol kol el bileğinde hafif abrazyon mevcut, BTM ile giderilebilir. Kırık yoktur. Hayati tehlikesi yoktur"* ifadelerinin yer aldığı,

ç. Yapılan araştırma çerçevesinde, Kurumda düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından mevzuat kapsamında uyulması gerekli kılınan davranış ve tutumları, kusurlu olarak ihlâl eden başvuran hakkında, eyleminin niteliğine göre disiplin işlemi uygulandığı, görevlilere mukavemet ederek küfürlü sözlerde bulunan başvurana müdahalede bulunulduğu, darp iddialarının gerçeği yansıtmadığı gibi şikâyetle konu hususların Kurum iç düzen ve disiplinin sağlanması ile ilgili uygulamalar olduğu, kazanım elde etmek amacı ile asılsız iddialarda bulunan başvuranın; talepleri doğrultusunda öncelikli olarak Kurum tabipliğinde, gerek görülmesi halinde üst kuruluşlara sevk edilmek sureti ile tedavisinin gerekli kıldığı işlemlerin eksiksiz yerine getirildiği,

d. Hükümlü ve tutukluların ilaç kullanımlarında ve dolayısıyla tedavilerinde mağduriyet yaşamamaları için ilaçlarının uygun zamanda ve dozda verilmesinde gerekli hassasiyetin gösterildiği, kırmızı ve yeşil reçeteli ilaçların kullanılması hususunda, başkası tarafından kullanıldığında hayati risk, beden ve ruh sağlığında olumsuz etkilere yol açabileceği için, belirlenen doz ve zaman aralığında, görevlendirilen personelce, hastanın oluru ile içildiğinden emin olacak şekilde kullanım sağlandığı, gereksiz ilaç kullanımı, kullanılmayan ilaçların stoklanması ve amacı dışında kullanılmasının engellenmesi amacı ile kurum idaresi ve personelce mevzuat hükümlerine uygun davranıldığı, ilgisinin başvurusuna ilişkin bilgilendirildiği tespit edilerek, başvuranın asılsız iddialarına ilişkin personel yönünden idari suç oluşturan husus ve disiplin yaptırımını gerektiren kusurluluk bulunmadığı kanaatinin olduğu belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından yazılı görüş sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun *"Kurumun görevleri"* başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. 6701 sayılı Kanun'un *"Başvurular"* başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in *"Karar türleri"* başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

9. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

10. Başvuranın ilk iddiası; Disiplin Kurulu tarafından kendisi tarafından kullanılmayan bir ifadeyi kullandığını ikrar etmiş gibi kabul edilerek cezalandırılmasına karar verildiğine ilişkindir.

11. 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hakimliği Kanunu'nun "*İnfaz hâkimliklerinin görevleri*" başlıklı 4'üncü maddesinin ikinci fıkrasında "*Hükümlülerin cezalarının infazı, müşahadeye tâbi tutulmaları, açık cezaevlerine ayrılmaları, izin, sevk, nakil ve tahliyeleri; tutukluların sevk ve tahliyeleri gibi işlem veya faaliyetlere ilişkin şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak.. (...)*" infaz hâkimliklerinin görevleri arasında sayılmıştır.

12. 4675 sayılı Kanun'un "*İnfaz hâkimliğine şikâyet ve usulü*" başlıklı 5'inci maddesinde ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde hükümlü ve tutuklular hakkında yapılan işlemler veya bunlarla ilgili faaliyetlerin ya da Cumhuriyet savcısının ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin verdiği kararların kanun veya diğer mevzuat hükümlerine aykırı olduğu gerekçesiyle bu karar, işlem veya faaliyetlerin öğrenildiği tarihten itibaren on beş gün, herhalde yapıldığı tarihten itibaren otuz gün içinde şikâyet yoluyla infaz hâkimliğine başvurulabileceği düzenlenmiştir. Aynı Kanun'un "*İnfaz hâkimliğince şikâyet üzerine verilecek kararlar*" başlıklı 6'ncı maddesinde ise infaz hâkiminin kararlarına karşı şikâyetçi veya ilgili Cumhuriyet savcısı tarafından, tebliğden itibaren iki hafta içinde infaz hâkimliğinin yargı çevresinde bulunduğu ağır ceza mahkemesine itiraz edilebileceği düzenlemesi yer almaktadır.

13. Başvuranın iddiası yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ile birlikte değerlendirildiğinde, talebin yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin olduğu, yargılama yapma görevinin münhasıran mahkemelere ait olduğu, 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin dördüncü fıkrası ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 40'inci maddesi gereği başvuru konusu teşkil etmeyecek işlemler arasında yer alan iddianın Yönetmelik'in 48'inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi gereği Kurumun görev alanına girmediği ve inceleme şartlarını taşımadığı gerekçesiyle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

14. Başvuranın bir diğer iddiası; Kurum revirine gittiğinde görevli hekimin kendisini ilaç içmeye yönlendirdiği ve revirden çıktıktan sonra iki infaz ve koruma memuru tarafından sebepsiz yere darp edildiği yönündedir.

15. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

16. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 7'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. (...)"

17. Aynı Sözleşme'nin 10'uncu maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Özgürlüğünden yoksun bırakılan herkese insanca ve kişinin doğuştan sahip olduğu onura saygı gösterilerek davranılır. (...)”

18. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) “İşkence yasağı” başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muamelelere tabi tutulamaz.”

19. “AİHS'in 3'üncü maddesi, en zor durumlarda dahi, ilgili şahsın tutumunu dikkate almaksızın, işkence ve insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele veya cezayı kesin suretle yasaklamaktadır. Kötü muamelenin 3'üncü madde kapsamında işkence olarak değerlendirilebilmesi için asgari şiddet düzeyine ulaşması gerekmektedir. Bu asgari düzey, özü itibarıyla göreceli olup, olayın tüm koşullarının değerlendirilmesiyle, yani muamelenin uygulandığı süre, fiziksel ve ruhsal etkileri gibi etkenlere bağlı olarak belirlenir.” (Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu [TİHEK], B. No: 2022/173, K. No: 2023/69, 24/1/2023, para. 12)

20. İşkence ve kötü muamele yasağına ilişkin şikâyetlerin devletin negatif ve pozitif yükümlülükleri dikkate alınarak maddi ve usul boyutları bakımından ayrı ayrı incelenmesi gerekmektedir. Devletin negatif yükümlülüğü bireyleri işkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleyle ya da cezaya tabi tutmama sorumluluğunu içerirken, devletin pozitif yükümlülüğü hem bireyleri bu tür muamelelerden korumayı hem de etkili bir soruşturma yoluyla sorumluların tespitini ve cezalandırılmasını içermektedir. İşkence ve kötü muamele yasağının maddi boyutu, negatif yükümlülük ile önleyici yükümlülüğü kapsamakta; pozitif yükümlülüğün alanında kalan soruşturma yükümlülüğü ise usul boyutunu oluşturmaktadır (Anayasa Mahkemesi [AYM], Arif Haldun Soygür, B. No: 2013/2659, 15/10/2015, para. 44).

21. “AYM, asgari eşik seviyesini aştığı varsayılan kötü muamele iddialarının makul şüphe kalmayacak şekilde kanıtlanması şartını aramakta ve başvurularda öncelikle bu konudaki kanıtlama sorununu ele almaktadır. Burada kötü muameleyle maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin ispat külfetinin devlete geçtiği durumlar istisna olmak üzere kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delil sunmaları gerektiğini belirtmek gerekir.” (AYM, Beyza Metin, B. No: 2014/19426, 12/12/2018, para. 45)

22. Kötü muamele konusunda iddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için, her türlü şüpheden uzak, makul kanıtların varlığı gerekir. Bu nitelikteki bir kanıt, yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karinelerden de oluşabilir (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi [AİHM], *İrlanda/Birleşik Krallık*, B. No: 5310/71, 18/1/1978, para. 161; AİHM, *Labita/İtalya*, B. No: 26772/95, 6/4/2020 para. 121). Bir delil yeterince sağlam, açık, birbiriyle uyumlu çıkarımların; aksi ispat edilemez maddi karinelerin bir arada var olmasıyla elde edilebilir (AİHM, *Subaşı ve Çoban/Türkiye*, B. No: 20129/07, 9/7/2013, para. 33). “Ancak bu uygun koşulların tespiti halinde bir kötü muamelenin varlığından bahsedilebilir.” (AYM, Cezmi Demir ve Diğçerleri, B. No: 2013/293, 17/7/2014, para. 95)

23. Başvuranın kendisine yapıldığını iddia ettiği kötü muamele fiilleri ile sunduğu deliller uyumlu olmalıdır. AİHM'de görülen *Çelik/Türkiye* davasında başvuru gittiği karakolda birkaç kez yüzüne ve karnına vurulduğunu iddia etmiş, sunduğu raporda göz çukurlarında, boynunda ve sağ omzunda acı hissettiği belirtilmiştir. AİHM'e göre başvuru bu iddialarını kanıtlayan kesin ve ikna edici delil sunamamıştır; çünkü başvuru iddia ettiği şekilde bir kötü muamelenin aynı gün kendisini muayene eden hekim tarafından görülebilecek belirgin izler bırakmış olması gerekmektedir (B. No: 39324/02, 20/04/2009, para. 33). AİHM bir başka davada, başvuru iddia ettiği şekilde bir kötü muamele, kendisini birkaç gün sonra muayene eden doktorun gözlemleyebileceği şekilde izler bırakmadığından ve başvuru gördüğünü iddia ettiği muameleleri yansıtmayan rapora da itiraz etmemiş olduğundan, Mahkeme başvuru iddialarının gördüklerini iddia ettikleri muamelelerin

gerçekliğinden kuşkuya düşmüştür (*Gök ve Güler/Türkiye*, B. No: 60579/00, 08/04/2008, para. 28-35). Dolayısıyla AİHM içtihatlarından anlaşıldığı üzere kötü muamele iddiaları ayrıntılı, tutarlı ve sunulan deliller kanıtlayıcı ağırlığa sahip olmalıdır.

24. Başvuranın; revirden çıktıktan sonra iki infaz ve koruma memuru tarafından darp edildiğine ilişkin iddiası, muhatap Kurumun soruşturma raporu ile cevap yazısı, ilgili içtihat hükümleri ile kamera kayıtları ve kamera izleme raporu birlikte incelendiğinde; 10/10/2024 tarihinde gerçekleşen olayda, başvuranın revir çıkışında infaz ve koruma memurlarına bir şeyler söylediği, bunun üzerine infaz ve koruma memurları tarafından başvuranın koluna girilerek başka bir alana alındığı, bu alanda bir süre infaz ve koruma memurları ile birlikte durmasını takiben tek kişilik odaya götürüldüğü, incelenen kamera görüntülerinde başvurana müdahale sırasında herhangi bir darp ve cebrin uygulanmadığının görüldüğü, başvuran hakkında düzenlenen adli muayene raporunda herhangi bir darp ve cebir bulgusunun yer almadığı, başvuranın işkence ve kötü muameleyle maruz kaldığını kanıtlayacak nitelikte başvuranın soyut iddiası dışında somut bir bilgi ya da belge bulunmadığı anlaşıldığından, mezkur iddia yönünden işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

25. Başvuranın son iddiası, iddialarına konu olan olayın gerçekleştiği günden itibaren rahatsızlıkları bulunmasına rağmen hastaneye gönderilmediği ve sağlık hakkının elinden alındığı yönündedir.

26. İşkence ve kötü muamele yasağı devletin alıkonulmuş kişilere işkence, kötü muamele, gayriinsani ve küçültücü muamele veya ceza uygulamayacağını ifade etmekte olup bu doğrultuda devletlere negatif ve pozitif yükümlülük yüklemektedir.

27. Devletlerin işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin pozitif yükümlülükleri mahpusların sağlık hakkına ilişkin korumayı kapsamaktadır. Kişinin fiziksel refahı ve kişiye sunulacak tıbbi koruma idarenin pozitif yükümlülüğü kapsamında değerlendirildiğinde; mahpusların alıkonulmanın doğasından kaynaklanan zorlukların dışında zorluk ve sıkıntı yaşamaması, insan onuruna uygun bir şekilde sağlıklarının korunması ve gereken tedavi hizmetlerine tam ve zamanında erişebilmesi gerekmektedir (AİHM, *Kudla/Polonya*, B.No: 30210/96, 26/10/2000, para. 94). Bu bağlamda mahpusun sağlık hizmetlerine erişiminin engellenmesi kötü muamele yasağı çerçevesinde incelenebilecek bir iddia olarak değerlendirilmiştir. Öte yandan iddiaların yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelerden oluşması gerekmektedir (AYM, *Hakan Olğun*, B. No:2014/15588, 25/1/2018, para. 43).

28. Bir mahpusun doktor tarafından muayene edilmesi ve bu bağlamda sağlık hizmetlerinden faydalananın olması doğrudan tıbbi yardımın yeterli olduğu anlamına gelmemektedir (AİHM, *Hummatov/Azerbaycan*, B.No:9852/03 ve 13413/04, 29/11/2007, para. 116). Yetkililerin kişinin alıkonulduğu süre boyunca sağlık durumuna ilişkin kapsamlı ve düzenli kayıt tutması (AİHM, *Khudobin/Rusya*, B. No:59696/00, 26/10/2006, para. 83) ve tedavi hizmetlerinin hızlı, doğru ve sistematik olması da (AİHM, *Melnik/Ukrayna*, B.No:72286/01, 28/3/2006, para. 104-106) devletin işkence ve kötü muamele yasağı kapsamında pozitif yükümlülükleri arasındadır. Bu çerçevede ceza infaz kurumunda sunulan sağlık hizmetlerinin halka genel olarak sunulan sağlık hizmetleriyle kıyaslanabilir düzeyde olması beklenmektedir (AİHM, *Blokhin/Rusya*, B. No:47152/06, 23/3/2016, para. 137).

29. Başvuranın mezkûr iddiasına ilişkin olarak muhatap Kurumun cevabi yazısında; başvuranın talepleri doğrultusunda önce Kurum sağlık servisinde ve gerekli görülmesi halinde üst kuruluşlara sevk edilmek suretiyle tedavisinin eksiksiz yapıldığı, Kurumda bulunan mahpusların tedavilerinde mağduriyet yaşamamaları için ilaçlarının verilmesinde gereken özenin gösterildiği ve Kurum idaresi ile personelin mevzuat hükümlerine uygun davrandığı belirtilmiş; yazı ekinde sunulan belgelerin incelenmesinden, başvuranın iddialara konu olan olayın gerçekleşmesini takiben 4 defa muayenesinin gerçekleştirildiği, 5/12/2024 tarihinde acil servis polikliniğinde tedavi edildiği,

5/12/2024 tarihinde göğüs hastalıkları polikliniğine sevk edildiği, 10/12/2024 tarihinde göğüs hastalıkları polikliniğinde tedavi edildiği, 14/1/2025 tarihinde psikiyatri polikliniğinde tedavi edildiği ve bir ay sonrası için kontrolünün yapılmasının planlandığı anlaşıldığından, söz konusu iddialar yönünden kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

8/4/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye